

Sygn. akt V CSK 434/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Kazimierz Zawada

SSA Roman Dziczek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Anny B. i Michała B.
przeciwko Holdingowi Węglowemu Spółce Akcyjnej w K.
o naprawienie szkody,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 października 2011 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 4 maja 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy uwzględniając powództwo Anny B. i Michała B. skierowane przeciwko Holdingowi Węglowemu S.A. w K zobowiązał pozwanego do naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego w obiektach położonych przy ul. K. [...] w K. poprzez przywrócenie stanu poprzedniego w budynku mieszkalnym przez wykonanie robót przygotowawczych oraz rektyfikacji właściwej, jak również wykonanie innych prac wymienionych w punkcie 1a sentencji oraz w garażach przez wykonanie prac naprawczych wymienionych w punkcie 1 b sentencji. Ustalił, że na nieruchomości powodów po wybudowaniu budynków oddziaływały wpływy eksploatacji górniczej powodując do końca 2008 r. obniżenie terenu o 1,794 m, nachylenie terenu – 7,01 mm/m i odkształcenie poziome 1,78 mm/m, co nie odpowiadało III kategorii terenu górniczego lecz nieznacznie przewyższało II kategorię. Łącznie eksploatacja dokonana i projektowana w okresie od stycznia 1995 r. i docelowo wywoła obniżenie 2,996 m i nachylenie terenu 5,97 mm/m.

Budynek powodów został wybudowany w 1998 r. w ramach zespołu 10 budynków jednorodzinnych szeregowych składających się z dwóch ciągów budynków w każdym i mieści się w skrajnym segmencie północnym, składającym się z dwóch budynków: 26 D i 26 E ze wspólną ścianą pomiędzy nimi, posadowionych na wspólnym ruszcie fundamentowym stanowiącym jedną całość konstrukcyjną. Na skutek wpływów eksploatacji górniczej w budynku mieszkalnym występuje m.in. wychylenie z pionu w kierunku zachodnim z nieznacznym wychyleniem w kierunku północnym, a średnia wartość wychyleń wynosi 16,35 mm/m; występuje też szereg uszkodzeń budynku i garaży. W ocenie tego Sądu naprawa budynku mieszkalnego i garaży przez przywrócenie stanu poprzedniego jest możliwa i opłacalna i będzie polegać na wykonaniu w budynku mieszkalnym robót przygotowawczych i rektyfikacji właściwej oraz wykonaniu szeregu prac naprawczych w budynku i garażach. Orientacyjny koszt naprawy szkód górniczych w budynku mieszkalnym i garażach wyniesie ok. 315 000 zł. Jako podstawę prawną odpowiedzialności

pozwanego Sąd I instancji wskazał art. 91 ust. 1 Prawa geologicznego i górniczego, a jako usprawiedliwioną podstawę prawną roszczenia – art. 94 ust. 1 tego prawa. Odwołał się także do opinii biegłych sądowych B. i N.

Na skutek apelacji powodów od tego wyroku w części objętej punktem 1a, Sąd Apelacyjny oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd II instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i uznał, że przywrócenie stanu poprzedniego budynku mieszkalnego poprzez jego rektyfikację (prostowanie) jest możliwe i nie doprowadzi do naruszenia konstrukcji budynku. Odnosząc się natomiast do zarzutu apelacji, że nie wskazano sposobu rektyfikacji budynku przyznał, że istnieje wiele metod rektyfikacji budynków, a zastosowanie odpowiedniej zależy od wielu różnorodnych czynników, w tym m.in. stopnia wychylenia budynku, jego stanu technicznego, wielkości budynku i budowy terenu. Okoliczności te powinny być brane pod uwagę w postępowaniu wykonawczym, a Sąd orzekając o obowiązku naprawienia szkody powinien tylko określić sposób naprawienia szkody (prostowanie budynku, poziomowanie i związanych z tym prac dodatkowych). Nie ma natomiast obowiązku określenia dokładnej metody prostowania, którą powinien określić (wybrać) przedsiębiorca górniczy, na którym ciąży obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a wierzyciel może skorzystać z uprawnień przewidzianych w art. 1049 k.p.c. w przypadku uchylania się przez dłużnika od wypełnienia swego obowiązku.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w całości zaskarżyli skargą kasacyjną powodowie. Zarzucili Sądowi II instancji naruszenie prawa materialnego: art. 94 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji nakazanie pozwanemu naprawienie szkody w postaci pochylenia budynku mieszkalnego poprzez wykonanie robót przygotowawczych oraz rektyfikacji właściwej – prostowania, bez równoczesnego określenia sposobu tej rektyfikacji oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 1049 § 1 k.p.c. (w zw. z art. 804 k.p.c. i art. 758 k.p.c.). Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Orzekając o sposobie naprawienia szkody górniczej, na podstawie art. 94 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 ze zm. – dalej „Pr. geolog. i górnicze”) poprzez przywrócenie stanu poprzedniego, sąd obowiązany jest szczegółowo i precyzyjnie określić nakazane pozwanemu zachowania, które powinny zostać zamieszczone w sentencji orzeczenia, także wówczas, gdy sformułowane żądanie nie było wystarczająco precyzyjne i szczegółowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 września 1988 r., III CZP 37/88, OSNC 1989 r. Nr 3, poz. 40, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2007 r., III CZP 80/07, Lex nr 345571 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r. III CSK 17/08, niepubl.). Zadaniem Sądu meriti, w przypadku, gdy naprawienie szkody w taki sposób jest możliwe, jest dokonanie wyboru metody przywrócenia stanu poprzedniego, wskazanie jej w sentencji wyroku oraz szczegółowe określenie, jakie czynności i prace obowiązany jest wykonać pozwany celem przywrócenia stanu poprzedniego (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 10 lutego 2010 r., V CZ 67/09, OSNC z 2010 r., Nr 9, poz. 128).

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny wskazał ogólny sposób przywrócenia stanu poprzedniego, tj. prostowanie budynku (rektyfikację); zaniechał natomiast dokładnego określenia metody prostowania uznając, że takiego wyboru powinien dokonać zobowiązany przedsiębiorca górniczy. Zarazem przyznał, że istnieje kilka metod prostowania budynku.

Z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Po pierwsze dlatego, że faza postępowania wykonawczego ma zapewnić jedynie egzekucję obowiązku nałożonego w postępowaniu rozpoznawczym. Natomiast to faza postępowania rozpoznawczego rozstrzyga o roszczeniu uprawnionego i decyduje o obowiązkach zobowiązanego, a prawidłowa subsumcja żądania opartego na przepisie art. 94 ust. 1 Pr. geolog. i górniczego, o ile jest usprawiedliwione (jak w sprawie niniejszej), powinna ocenić żądanie przywrócenia stanu poprzedniego stosownie do warunków danego przypadku i wskazanej przez biegłego, najbardziej adekwatnej metody uczynienia temu zadość. „Zharmonizowanie” treści roszczenia z treścią wyroku jest rzeczą sądu, który powinien zamieścić w wyroku sformułowanie zapewniające poszkodowanemu pełną rekompensatę (por. cyt. uchwała Sądu Najwyższego

z 20 września 1988 r., III CZP 37/88). Zasadzenie przywrócenia stanu poprzedniego, które zapewnia pozwanemu swobodę wyboru metody rektyfikacji narusza przywołany w skardze kasacyjnej przepis art. 94 ust. 1 Pr. geolog. I górnictwa.

Po drugie, powołany przez Sąd II instancji przepis art. 1049 § 1 k.p.c. poza zapewnieniem wierzycielowi prawa do zastępczego wykonania na koszt dłużnika nałożonego nań w tytule egzekucyjnym obowiązku, którego ten nie wykonał w wyznaczonym terminie, nie daje podstaw do kontroli wyboru przez dłużnika metody rektyfikacji przez sąd, jako organ egzekucyjny (art. 758 k.p.c.), który nie ocenia zasadności dokonanego w tytule egzekucyjnym, rozstrzygnięcia (art. 804 k.p.c.). Nie można więc zasadnie wywodzić na jego podstawie, że w fazie egzekucji zapewniona została kontrola sądowa nad prawidłowością tak ogólnie określonego obowiązku pozwanego.

Z tych względów, wobec uznania, że zarzuty skargi kasacyjnej okazały się usprawiedliwione, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.